

Alevilik Üzerinden Din Dersini Tartışmak

Recep KAYMAKCAN*

Türkiye’de okullardaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi artan oranda kamuoyunda tartışılmaktadır. Tartışmalar, bu dersin hukuki statüsü ve nasıl bir ders olması gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda yapılan DKAB dersi tartışmalarının temel vurgu ve gündem maddesinin Alevilikle bu ders arasındaki ilişki olduğu görülmektedir. 1982 Anayasası’nın 24. maddesi ile DKAB dersi ilk ve ortaöğretim kurumlarında zorunlu hâle gelmeden önce ve sonra derse yönelik tartışma ve eleştiri gerekçelerinin günümüzden farklı olduğu gerçektir.

Türkiye’de okullardaki Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) dersi artan oranda kamuoyunda tartışılmaktadır. Tartışmalar, bu dersin hukuki statüsü ve nasıl bir ders olması gerektiği üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda yapılan DKAB dersi tartışmalarının temel vurgu ve gündem maddesinin Alevilikle bu ders arasındaki ilişki olduğu görülmektedir. 1982 Anayasası’nın 24. maddesi ile DKAB dersi ilk ve ortaöğretim kurumlarında zorunlu hale gelmeden önce ve sonra derse yönelik tartışma ve eleştiri gerekçelerinin günümüzden farklı olduğu gerçektir. Türkiye’de Cumhuriyet Dönemi boyunca dersin varlığı ve neliği tartışma konusu olmuştur. Din dersinin varlığı ve neliği konusundaki eleştiri gerekçeleri ise günümüzden farklıdır. Geçmiş tartışmalar incelendiğinde laik bir ülkenin okullarında din dersinin varlığının laiklik, bilimsel anlayış ve Atatürkçülükle bağdaşmayacağı iddialarının ön planda olduğu görülmektedir. Ayrıca çoğunlukla DKAB dersi öğretmenlerinin uygulamalarından kaynaklanan ve-veya o şekilde algılanan problemler ve ders içeriğine yönelik eleştiriler de sözkonusudur. Bu çerçevede 1982 sonrası dersin adının DKAB olmasına rağmen İslam dışı dinlerin öğretiminde dışlayıcı bir yaklaşımı benimsemekle itham edilmekteydi. Türkiye’de akademik yazına yeterli düzeyde yansımaya da yakın dönemde kamuoyu ve uluslararası düzeyde okullarda DKAB dersine yönelik tartışmaların insan hakları, din özgürlüğü, çoğulculuk gibi argümanlar üzerinden yapıldığı bilinmektedir. Bu kapsamda Türkiye’deki din dersi tartışmalarının örneklemi de büyük ölçüde Alevilik oluşturmaktadır. Yazıda, okullarda din dersine yönelik referans çerçevesinin niçin insan hakları ağırlıklı söylem olduğu üzerinde durduktan sonra Türkiye’de Alevilik ve DKAB konusu farklı yönlerden değerlendirilerek ne yapılması gerektiğine yönelik öneriler sunulmaya çalışılacaktır.

* Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Eğitimi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi, recepk@sakarya.edu.tr

DKAB dersinin zorunlu olan hukuki statüsü değiştirilmeksizin AİHM ve Danıştay kararındaki din dersinin program ve uygulamasına yönelik eleştirileri göz önüne alarak müfredatı yeniden daha çoğulcu ve eleştirel olarak değiştirebilir.

İnsan Hakları ve Din Dersi

Sovyetler Birliği'nin dağılmadan önceki dönemde okullarda din öğretiminin hukuki statüsü ve pedagoji anlayışının şekillenmesinde insan hakları ve çoğulculuk söylemlerinin etkin olduğu söylenebilir. Daha çok din dersinin varlığının gerekçeleştirilmesinde Milli devlet, birlik ve beraberlik, komünizme karşı mücadele de dinden istifade edilmesi argümanları etkindi. 1944 yılında İngiltere'de devlet okullarında din dersinin zorunluluğu Avam Kamerasında tartışılırken gençlerde zayıfladığı söylenen ahlaki değerlerin kazanılmasında ve git-tikçe artan komünizm tehdidi karşısında dinin gücünden yararlanılması önemli gerekçeler arasında zikredilmekteydi. 1948'de Türkiye'de Türkiye Büyük Millet Meclisinde ilkokullara yeniden din dersinin konulması müzakere edilirken de benzer nedenler öne sürülmekteydi. 1982 Anayasası öncesi okullarda din dersinin zorunlu olma gerekçeleri arasında da bu dersin ülkenin Milli birlik ve bütünlüğüne, mezhep çatışmalarının önlenmesine, hurafelerden arınmış bir İslam öğretimine katkı sağlayacağı savunulmaktadır. Türkiye dahil olmak üzere okullarda din dersine yer veren Batı ülkelerinde bu ders genelde o ülkede hakim olan dinin öğretilmesi şeklinde anlaşılmaktaydı. Almanya gibi farklı Hristiyan mezheplerini mensup olanların oranının birbirine yakın olduğu ülkelerde birbirine paralel şekilde mezhebe bağlı din dersi verilmekteydi. Çoğunluk dinî dışında dinler öğretilirken objektif ve çoğulcu eğitimsel bir yaklaşımdan ziyade teolojik ve hakim din perspektifinden diğer dinlerin öğretim konusu yapıldığı görülmektedir.

1980'li yılların sonlarına doğru devlet okullarında din öğretiminde çoğulcu yaklaşımlar İngiltere ve İsveç'te tartışılmaya başlanmıştır; ancak bunun da bir istisna olduğunu unutmamak gerekir.

Soğuk savaş sonrası 1990'lı yılların başlarından itibaren dünyada insan hakları ve demokrasi söyleminin hakim paradigma olmasının okullarda eğitim felsefesi, pedagoji anlayışı ve içeriği üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Bu çerçevede özellikle Batı ülkelerinde biraz gecikmeli de olsa okullarda din dersinin statüsü ve neliği insan haklarının din özgürlüğü ve çoğulculuk referansı bağlamında tar-

tışılmaya başlanmıştır. Rusya dahil olmak üzere eski Doğu Bloku ülkelerinde 1990'lı yıllarda komünist dönemde okullarda okutulan bilimsel ateizm dersi yerine din derslerine yer verilmiştir. Bu süreçte bazen dramatik deneyimler de yaşanmıştır. Örneğin, 1992'de Ukrayna'da okullarda din dersi okutulmaya başlanmış; ancak sosyalist dönemde din eğitimi yasak olduğu için din öğretecek öğretmen bulunmamıştır. Buna geçici de olsa çözüm olarak eski dönemde bilimsel ateizm dersi öğretmenleri tenkit için olsa da din hakkında bilgili oldukları için din dersi öğretmenleri olarak istihdam edilmiştir. Bu değişimle birlikte okullarda din dersine program içinde yer veren ülke sayısında bir artış meydana gelmiştir. 2002 yılında UNESCO'nun yaptığı araştırmaya cevap veren 142 ülkenin 72'sinde devlet okullarında zorunlu veya seçmeli olarak din dersine yer verildiği görülmektedir. Din dersine okullarda yer veren ülkelerin dinî coğrafyası analiz edildiğinde ise bu

önce hiç bulunmayan gelenekler oluşturulmaya başlanmıştır. 11 Eylül 2001 sonrası okullarda din öğretimine yönelik ilginin somut sonuçlarının görüldüğü yıl ise 2007'dir. 2007'de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarihinde ilk defa insan haklarına saygılı okullarda din dersinin nasıl olmasına yönelik ilkeleri de içeren iki önemli karar vermiştir. Bunlardan ilki Norveç Folgero davası ikincisi ise Türkiye Zengin davasıdır. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatının (AGİT) 2007'de yayınlanan "Toledo Okullarda Din ve İnançlar Hakkında Öğrenme Raporu" nu ve Avrupa Konseyi'nin "Dinî Farklılık ve Kültürlerarası Eğitim: Okullar İçin Referans Kitap" adlı çalışmalarını bu kapsamda değerlendirebiliriz. Din özgürlüğü ve okullarda din öğretimi ilişkisi üzerinde çabalarını yoğunlaştıran Norveç merkezli "Din ve İnanç Özgürlüğü Oslo Koalisyonu" adlı sivil inisiyatifi zikredebiliriz. Ayrıca Açık Toplum Enstitüsünün 2004 yılında yayın-

İdeolojik ve siyasi Alevi söylemini ön plana çıkaran grubun savunduğu, din dersine okullarda yer verilmemesi gerektiği önerisinin konuyla ilgili uluslararası gelişmeler ve Türkiye'de din eğitimi ve öğretimi konusundaki yasal çerçeve ve halkın istekleri göz önüne alındığında uygulanabilir olduğu söylenemez.

ülkelerde çoğunluk dininin Hristiyanlık ve İslamiyet olduğu anlaşılmaktadır.

1990'lı yıllarda akademik çevrelerde insan hakları, demokrasi ve okullarda din eğitimi ilişkisine yönelik çalışmaların özellikle 11 Eylül 2001 sonrası ayrı bir boyut kazanmıştır. Daha önceden eleştirmek için bile olsa okullarda din öğretimi ile iliğlenmeyen uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum örgütlerinin bu konuya etkin bir şekilde ilgi duymaya başlamışlardır. Bu ilginin arkasında din ile güvenlik arasında kurulmaya çalışılan ilişki olduğu gibi eski katı seküler politikaların etkinliğinin azalması da sıralanabilir. Din eğitimi ve öğretimi insan hakları ve inanç özgürlüğü çerçevesinde bir hak tarzında değerlendirilmeye çalışılmaktadır. Bir anlamda okullarda din öğretimi konusunda nelerin kabul edilebilir nelerin kabul edilemez olduğu konusunda uluslararası seviyede daha

ladığı okullarda din öğretimi konusundaki yaklaşımları uluslararası çerçevede inceleyen raporunu sıralayabiliriz. Uluslararası kuruluşların raporları ve akademik çevrelerdeki literatür incelendiğinde okullarda din öğretimi konusunda hâkim düşüncecinin şöyle özetlemek mümkündür: *Okullarda din öğretimine yer verilmelidir; ancak din öğretimi insan hakları ve demokrasi söylemi ile uyumlu olmalıdır.*

Alevilik ve Din Dersi

Okullardaki DKAB dersinin hukuki statüsü ve içeriği konusu 1990'lı yılların başlarından itibaren Alevi vatandaşların talepleri arasında sürekli yer almıştır. Hızlı kentleşme, komünist ideolojinin ve pozitifizmin etkinliğini kaybetmesi gibi nedenlere bağlı olarak Alevi toplumu kendini yeniden tanımlama sürecine girmiştir. Sözlü gelenekten

yazılı Alevi geleneğine geçiş sürecinin halen devam ettiği söylenebilir. Alevi anlayışının yeniden şekillendiği günümüzde bu sürece geleneksel dinî otoriteyi temsil eden dedelerden daha çok Alevi kökenli entelektüellerin öncülük ettiği görülmektedir. Türkiye'deki Alevi vatandaşların isteklerini dile getirme iddiasında bulunan kuruluşları okullarda din dersi açısından anahatlarıyla iki gruba ayırabiliriz. İlk grubu sosyalist ve pozitivist düşüncenin daha etkin olduğu siyasi Alevilik söylemi oluşturmaktadırlar. Genellemelerin istisnası olsa da bu gruplar okullarda din dersinin varlığına karşı bir politika izlemektedirler. Diğer bir ifade ile laik bir ülkenin okullarında hiç din dersi olmasın demektedirler. İkinci grubu ise Aleviliğin dinî boyutunu ve geleneklerini ön planda tutan Alevilik anlayışdır. Bu kategori içerisindeki Alevi kuruluşları ve entelektüelleri okullardaki DKAB dersinin zorunlu hukuki statüsü ve dersin içeriği konusunda bazı itirazlarda bulunmaktadır. Din dersinin varlığına karşı çıkmayan bu gruplar DKAB dersinde Sünni İslam öğretimi yapıldığını iddia etmekte ve Aleviliğe de program içerisinde yer verilmesini istemektedirler.

Alevilik ve din dersi politikası üzerinde etkin olan aktörlerden birini de yurtdışındaki ve özellikle de Almanya'da yaşayan Alevi gruplar oluşturmaktadır. Bu çerçevede 2004'ten itibaren Almanya'da bazı eyaletlerin anayasal statüde

müstakil Alevi din dersi hakkının tanınması kayda değer bir husustur. Alevi din dersinin tanınması ile birlikte bu ders için program hazırlama çalışmaları başlamıştır. Yurtdışındaki bu gelişmelerin Türkiye Alevileri üzerine de yansımalarının olması muhtemeldir. Ayrıca 2007 yılında AİHM Türkiye'de DKAB dersi programının yeterince çoğulcu, objektif ve eleştirel olmadığı ve bu nedenle de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin anne ve babanın dinî ve felsefi inançlarına aykırı olduğu yönündeki kararı bulunmaktadır. AİHM kararının ulusal hukuka uyarlanması anlamına gelebilecek Danıştay'ın 2008'de verdiği karar vardır. Uluslararası alanda okullardaki din öğretimi politikaları, Alevi vatandaşların talepleri, mahkeme kararları birlikte değerlendirildiğinde bu konuda bazı adımların atılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

İdeolojik ve siyasi Alevi söylemini ön plana çıkaran grubun savunduğu din dersine okullarda yer verilmemesi gerektiği önerisinin konuyla ilgili uluslararası gelişmeler ve Türkiye'de din eğitimi ve öğretimi konusundaki yasal çerçeve ve halkın istekleri göz önüne alındığında uygulanabilir olduğu söylenemez. Bunun halk tarafından istenen bir tercih olmadığı gibi özellikle Türkiye bağlamında din özgürlüğünü kısıtlayan bir seçenek olacağı görülecektir. O hâlde DKAB dersinde Aleviliğe yer verilmesi düşüncesini irdelemeye çalışalım. Konu yalnızca DKAB programına Alevilikle ilgili konuların dâhil

edilmesinden daha fazla bir anlam taşımaktadır. Bu aynı zamanda Osmanlı'dan itibaren oluşan din eğitimi ve öğretimi politikasının yeniden sorgulanması ve yeni din öğretimi geleneğinin oluşturulması anlamına gelmektedir. Bu ise okullarda din öğretiminde paradigma değişikliği demektir. Konuyu din derslerinde nasıl bir İslam öğretildiği kapsamında açıklamaya ve tartışmaya çalışalım.

Konunun daha iyi anlaşılması için özellikle din sosyologları tarafından kullanılan "popüler din" ve "kitabi din" kavramlarını kullanmak istiyorum. Popüler İslam'ı, halk tarafından benimsenen ve İslam'ın temel kaynakları ve teolojisine sıkı bağlılık zorunluluğu hissetmeyen, duygusal ve mistik din anlayışının ön planda olduğu bir din yorumudur şeklinde tanımlayabiliriz. Kitabi İslam'ı ise İslam'ın iki temel yazılı kaynağı olan Kur'an ve sünnete bağlılığı ön plana çıkaran, ulema tarafından yorumlanan akılcı bir İslam anlayışı diyebiliriz. Şüphesiz yukarıdaki tanımların kapsam konusunda eksiklikleri olabilir; ancak burada amaç bu kavramlar üzerinde derin tahliller yapmak değildir. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e devir alınan İslam eğitim ve öğretimi mirasını popüler İslam ve kitabi İslam çerçevesinde değerlendirmeye çalışalım.

Temel tezimiz şudur: *Cumhuriyet Döneminde Resmî İslam eğitim ve öğretimi içerisinde kitabi İslam ön plana çıkarılarak popüler İslam büyük ölçüde dışlanmıştır.* Osmanlıdan intikal eden kitabi İslam'ın kurumsal temelleri değişime uğrayarak varlığını devam ettirmiştir. Kitabi İslam'ı üreten ve öğreten Şeyhülislamlık ve medreseler kapatılmış ancak benzer görevi daha sınırlı bir çerçevede yerine getirecek Diyanet İşleri Reisliği, İmam-Hatip Okulları ve İlahiyat Fakültesi kurulmuştur. Cumhuriyet döneminde okullarda din dersi programlarının analizi edildiğinde kitabi İslam'a yer verildiği görülecektir. Cumhuriyetin ilk yıllarında mistik İslam yorumunu da içeren popüler İslam anlayışının kurumsal temelini oluşturan dinî gruplar ve tarikatlar yasaklanmıştır. Şüphesiz hukuken yasaklama ile bu anlayışlar yok olmamıştır. Fiili olarak varlıklarını devam ettirmişlerdir. Popüler İslam'ın Sünni ve Alevi versiyonlarının olduğu bir gerçektir. Büyük ölçüde sözel geleneğe dayanan Alevilik ve Bektaşiliğin popüler İslam kategorisinde değerlendirilmiştir. Din dersi programları incelendiğinde kendisine yüklenen görevler arasında popüler İslam kaynaklı yanlış inançlarla mücadele görevi verildiği anlaşılacaktır. Bu nedenle Alevilik ve din dersini tartışmak aynı zamanda DKAB

dersinde popüler İslam'a yer verip verilmemesini tartışmaktadır; çünkü DKAB dersinde yalnızca popüler İslam'ın Alevilik ve Bektaşilik versiyonu değil Sünnilik versiyonu da genelde dışlanmaktadır. Ayrıca Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi tecrübesinde bir din dersi içerisinde farklı mezhep ve İslam yorumlarının öğretilmesine rastlanılmaktadır. Diğer bir ifade ile İslam içerisinde çoğulculuğa yer veren bir din dersi deneyimi bulunmamaktadır. Bu ise geçmişten farklı yeni din eğitimi ve öğretimi pedagoji yaklaşımları üzerinde düşünmeyi gerekli kılmaktadır; ancak dünyada da bir din içerisinde farklılıkları bir ders içerisinde öğretmenin de yeni olduğunu hatırlatmak gerekir. Geçmişte muhtemel haklı nedenlere dayanan kitabi İslam öğretimine din dersinde yer verilip popüler İslam'ın genelde dışlanması şeklindeki din öğretimi politikasının günümüzde ne kadar anlamlı ve sürdürülebilir olduğunun tartışılması gerekmektedir.

Ne Yapılabilir?

AİHM ve Danıştay'ın okullarda din dersi kararları, Alevi vatandaşların talepleri, akademik sahadaki çoğulcu din öğretimi yaklaşımlarının ön plana çıkması gibi nedenler bir arada değerlendirildiğinde ne yapılabileceği sorusu akla gelmektedir. Alevilik ve DKAB dersi kapsamında yapılacak muhtemel iki seçenek bulunmaktadır.

1. DKAB dersinin zorunlu olan hukuki statüsü değiştirilmeksizin AİHM ve Danıştay kararındaki din dersinin program ve uygulamasına yönelik eleştirileri göz önüne alarak müfredatı yeniden daha çoğulcu ve eleştirel olarak değiştirebilir.

2. Din dersi programı değiştirmeden aynen devam ettirebilir. Bu tercih edildiğinde DKAB dersinden isteyene muafiyet hakkı tanıyan hukuki düzenleme yapılır. AİHM kararında doğrudan "Dersten muaf olma hakkı ver." denilmiyor. Mahkeme dersin hukuki statüsünü ülkelere bırakmaktadır; ancak mantıksal olarak eleştiriler doğrultusunda programı değiştirmezsen muafiyet hakkı ver demek istenmektedir. Danıştay'da dersin bu içeriği ile zorunlu olamayacağı görüşündedir.

Türkiye açısından ders program ve kitaplarını eleştiriler doğrultusunda değiştirmeyi öngören birinci seçenek daha isabetlidir. Bu seçenek, İslam içindeki farklı yorumların ve dinlerin birbirlerini daha iyi anlamalarına, hoşgörü ve birlikte yaşama kültürüne daha çok katkı sağlayacaktır. Farklılıklarımızla birlikte ayrışmadan birbirimizi anlama ve

sosyal barışa katkı potansiyeli daha fazla. Şüphesiz özenli uygulama iradesi gösterildiği takdirde.

İkinci seçeneğin ise şu anda isabetli olmadığı görülmemektedir. Bu, din dersine katılanlar ve katılmayanlar arasında bir ayrışma potansiyeline sahiptir. Türkiye gibi din üzerinden meselelerin tartışıldığı bir ortamda bu çok uzak bir ihtimal değildir. Okullardaki din dersinin Türkiye’de en eleştirel, kaynaklara dayalı ve rasyonel din öğretiminin yapıldığı yer olduğunu unutmamalıyım.

DKAB derslerinde Alevilik meselesinin ilgili akademisyenler, sivil toplum kuruluşları, Milli Eğitim Bakanlığı vb. olabildiğince paydaşların geniş katılımının sağlandığı ortamlarda konunun bilimin öncülük ettiği bir zeminde tartışılması gerekmektedir. DKAB dersine katılan çocukların veya ebeveynlerinin kendi dinî geleneğinden bahsedilmesi isteğinin dinî özgürlükler, bireyi ön planda tutan demokrasi anlayışı, bilimsellik perspektifinden anlamlı olduğu yadsınamaz. Ayrıca aynı ders içerisinde farklı İslam yorumunun benimsenmeyen çocuklar birbirlerinin kültürleri hakkında bilgi sahibi olup anlamaya çalışmaları Alevilik ve Sünnilik konusunda oluşan veya oluşturulan ön yargıların aşılmasına da katkı sağlayacaktır.

Alevilik ve din dersi bağlamında üzerinde düşünülmesi gereken noktalardan biri de hangi Alevi yorum ve yorumlarına yer verileceğidir. İslamiyetin ortak temel yönlerinden bahsedildikten sonra Alevi yorumunun farklılaştığı konular üzerinde durulabilir. Burada ise şu soru akla gelmektedir? Türkiye’deki Alevi yorumlarından hangisine yer verilecektir? Şüphesiz bütün Alevi yorumlarına din dersi sınırları içerisinde yer vermek mümkün olmayacaktır. Türkiye’de var olan Alevilik içerisindeki çoğulluğu da birleştirme imkanı olmadığına göre çözüm ne olabilir? Olası çözümlerden biri Türkiye’deki Alevi yorumlarından ana grubu oluşturan birkaç yoruma herhangi birini savunmaksızın veya eleştirmeksizin yer vermektir. Alevi İslam yorumuna yer verirken bu gruplar kendilerini nasıl ifade ediyorlarsa o şekilde DKAB programında yer alabilir. Bir anlamda Aleviliğin sunumunda fenemolojik bir din eğitimi yaklaşımı benimsenebilir. Alevilik konularının anlatısında teolojik yönlerden daha çok yaşayan Alevilikten bahsedilmesi İslamiyet’in farklı yorumlarını benimsenmeyen okuldaki öğrencilerin birbirini daha iyi anlamalarında katkı sağlayacaktır. Bu model ile İslamiyet’in ortak

temel değerleri ile birlikte farklılıkları anlamalarına yardımcı olacaktır. Diğer bir ifade ile bir din dersi içerisinde İslamiyet farklılık içerisinde birlik prensibine uygun olarak öğretilecektir. Ana hatlarıyla belirtilen bu önerinin pedagojik, teolojik, sosyolojik, psikolojik açılardan tartışılmaya ve geliştirmeye gereksinim duyduğu bir gerçektir.

Son olarak Alevi İslam yorumu DKAB öğretim programlarına kapsamlı olarak dâhil edilirken dikkat edilmesi gereken bazı yönleri vurgulamaya çalışalım:

1. Konuyla ilgili tartışmalar yapılırken mezhebe bağlı müstakil Alevilik dersi sonucuna ulaşılmamalıdır. Bağımsız Alevilik din dersi bu dersten beklenen İslam dinî içerisindeki farklı yorumları anlama ve hoşgörü ile karşılama, milli birliğe katkı sağlama hedeflerine yardımcı olmayacaktır. Ayrıca müstakil Alevilik din dersi, uluslararası düzeyde her geçen gün daha fazla destek bulan bir din dersinde farklı inançların öğretilmesi yaklaşımlarıyla da örtüşmemektedir.
2. DKAB öğretim programları ve ders kitaplarında siyasal Sünni ve Alevi İslam anlayışlarına yer vermektense özenle kaçınılmalıdır.
3. İslam içerisindeki çoğulluğu kapsayacak şekilde din dersi yaklaşımı yeni bir uygulama olduğu için başarıya ulaşmasına azami gayret gösterilmelidir. Öğretmenler hizmet içi eğitim yoluyla Alevilik ve diğer dinî gruplarla ilgili bilgilendirilmeli ve özellikle Alevilik konusunda yeterli ders materyali geliştirilmelidir. ■